

DURAKLAMA DÖNEMİ

Sokullu Mehmet Paşa'nın ölümünden (1579) sonra başlayıp XVII. yüzyıl sonuna kadar (Karalofça Antlaşması) devam eden bu döneme Osmanlı tarihinde "duraklama dönemi" denir.

Osmanlı devleti bu dönemde Ferhat Paşa Antlaşması ile doğudaki en geniş sınırlarına, Bucaş Antlaşması ile de batıdaki en geniş sınırlarına ulaşmıştır.

Yaklaşık 120 yıl süren bu dönemde 12 padişah ile 61 sadrazam görev yapmıştır.

Bu dönemde deneyimsiz kişilerin tahta geçmesi ile merkezi yönetimin bozulması sonucu, devlet yönetiminde otoritenin sarsılması, halkın devlete olan güveninin azalmasına ve iç isyanların çıkmasına neden olmuştur.

Coğrafi keşiflerle ticaret yollarının önem kaybetmesi, sık padişah değişmeleriyle çok verilen cülus bahşişi ve yeniçerilerin artmasıyla verilen ulufe miktarının da artması Osmanlı ekonomisini yıpratmıştır.

Bu dönemde benimsenen beşik ulemalığı sistemi de Osmanlı eğitiminin bozulmasına yol açmıştır. Osmanlı duraklama dönemi XVII yüzyılı kapsamaktadır.

Osmanlı İmparatorluğu'nun bu döneminde saltanat hukukunda düzenlemeler yapılmış, ekber ve erşed sistemine geçilmiştir.

BU DÖNEM OSMANLI PADİŞAHLARI:

PADİŞAHLAR	TARİH
III. Murat	(1574–1595)
III. Mehmet	(1595–1603)
I. Ahmet	(1603–1617)
I. Mustafa	(1617–1618)
II. Osman	(1618–1622)
I. Mustafa	(1622–1623)
IV. Murat	(1622–1640)
I. İbrahim	(1640–1648)
IV. Mehmet	(1648–1687)
II. Süleyman	(1687–1691)
II. Ahmed	(1691–1695)
II. Mustafa	(1695–1703)

DURAKLAMA DÖNEMİ OSMANLI DEVLET SİYASETİ:

XVII. Yüzyıl Osmanlı Devleti'nin Genel Durumu:

Kanuni döneminde Osmanlı Devleti, sınırlarını oldukça genişleterek dünya gücü hâline gelmişti. Bu durum II. Selim ve III. Murat dönemlerinde de devam etti.

Fetihlere devam edilirken, iç ayaklanmaları durdurmakla da uğraşmış, yeri geldikçe fethedilen yerleri korumak amaçlanmıştır. Bu dönemde hem fetih hem de sınırları korumak amacıyla;

-Doğuda İran,
-Batıda Venedik, Lehistan, Avusturya ve dönemin sonunda Rusya ile savaşmıştır.

-Avusturya, İran ve Rusya ile yapılan savaşların uzun sürmesi ve istenilen galibiyetin alınamaması nedeniyle ekonomik kayıplar yaşanmış ve devlet yıpranmıştır.

I. Ahmet döneminde taht kavgalarına son vermek amacıyla Osmanlı veraset sisteminde değişikliğe gidildi. **Ekber ve erşet** sistemine geçilerek en büyük ve akıllı olan şehzadenin tahta çıkması kararlaştırıldı. Ancak bu uygulamayla birlikte şehzadelerin sancaklara çıkma geleneğine son verilmesi ve kafes hayatına mahkum edilmesi sonraki dönemlerde padişahların devleti yönetme bilgi, beceri ve tecrübesinin önüne geçti.

Padişahların yetersizliği ve kimi zaman da çocuk yaşta tahta geçmeleri nedeniyle saray kadınlarını ve onlarla birlikte hareket eden çıkar gruplarının etkisi arttı.

Kanuni döneminde ilk defa başlayan usulsüz atamalar, tımar sistemin bozulmasına ve rüşvetin yaygınlaşması nedenleri ile Anadolu'da sık sık isyanlara neden oldu.

Buna bağlı olarak devlet hizmetine girme ve görevde yükselmeye liyakat prensibinin yerini; **rüşvet, yolsuzluk ve adam kayırmacılık** aldı.

Kadılık ve müderrislik gibi eğitim gerektiren görevler bile para ile alınıp satılır hâle geldi.

Beşik ulemalığı adı verilen uygulamayla müderrislikler babadan oğlu geçmeye başladı.

Aynı şekilde tımarlar da hak eden kişilere değil, en fazla rüşvet verenlere tahsis edildi.

Sonuç olarak devlet gücü bilgisiz, yeteneksiz ve liyakati olmayan kişiler tarafından kullanılır oldu.

Bu gibi kişilerin yaptığı haksız uygulamalar adaletsizliğe neden olduğundan ülkenin birçok yerinde isyanlar çıktı. Çıkan isyanlar sonucu Anadolu köyleri yakılıp yıkıldı.

XVII. yüzyıl Kapıkulu askerlerinin özellikle de yeniçerilerin sık sık isyan ettikleri bir dönem oldu. Tımar sisteminin bozulması askeri ve ekonomik yönden devleti olumsuz yönde etkiledi.

Yine Kanununun başlattığı bir uygulama sonucunda saraydaki kadınların etkinliği XVII. Yüzyıl ortalarına kadar devam etmiştir. (Hürrem Sultan, Safiye Sultan, Kösem Sultan ve Turhan Sultan)

-Duraklamanın Sebepleri:

İç Nedenler:

- Merkezi yönetimdeki bozulmalar
- Askeri teşkilattaki (Seyfiye) bozulmalar
- Maliyedeki Bozulmalar (ekonominin bozulması)
- İlimyedeki Bozulmalar
- Toplum Yapısında meydana gelen bozulmalar
- Saray kadınları ve ağlarının yönetime karışmayla başlaması

Dış Nedenler:

- İmparatorluğun doğal sınırlara ulaşması
- Sınırlarda güçlü devletlerin bulunması (Doğuda İran, batıda Avusturya, Kuzeyde Rusya)
- Coğrafi keşifler ve kapitülasyonların etkisi (Fransa'dan başka ülkelere de verilmesi)
- /Rönesans hareketleriyle Avrupa'da ortaya çıkan gelişmelerin takip edilmemesi

Osmanlılar XVII. Yüzyılda Batıda Habsburg Hanedanı, Doğu'da Safeviler, Kuzeyde Ruslar ve içeride ise Celali isyanları nedeniyle oldukça yıpranmıştır.

Osmanlı Devleti XVI. Yüzyılın sonlarından itibaren ülkede ekonomik ve sosyal sıkıntılar yaşamıştır. Devlet idaresinde zafiyetler ortaya çıkmıştır. Ancak Avrupa'da çıkan Otuz Yıl Savaşları (1618-1648) nedeniyle Osmanlı'nın içinde bulunduğu zafiyetten faydalanamamışlardır. Aynısını karşı taraf için de

söylemek mümkündür. Osmanlılar içerideki sorunlarından dolayı Batıdaki gelişmelerden istifade edememiştir.

Coğrafi Keşiflerle yağmalanan yeni ülke ve kıtaların altın ve gümüşü Avrupa'ya taşındı. **Merkantalist** anlayış doğrultusunda Osmanlılar ile ithalat yapmadılar, İhracat yaptılar.

Osmanlılar Akdeniz limanlarını canlandırmak için kapitülasyonları II. Selim, III. Murat ve III. Mehmet dönemlerinde devam ettirdi. Fransa'nın isteği üzerine 1740 yılında kapitülasyonlar sürekli hale getirildi. III. Murat, 1579

yılında 3 İngiliz tüccarına Osmanlı topraklarında ticaret yapma hakkı tanındı. Daha sonra Kraliçe I. Elizabeth, III. Murat'a gönderdiği mektupta diğer İngiliz tüccarlarına da ticaret hakkı verilmesini istedi. 1580'de İngilizlere de kapitülasyonlar verildi. Aynı dönemde Hollanda'ya da aynı haklar verildi. Oysa Osmanlılar Avrupa'daki ekonomik rekabetten faydalanabilirdi. Böylece Osmanlı üreticisi Avrupa'dan gelen kaliteli ve daha ucuz mal ve eşyalarla rekabet edemedi. Osmanlı üreticisi ekonomik açıdan çöktü. Birçok iş yeri kapandı. İşsizlik arttı.

XVII. YÜZYILDA AVRUPA' VE ASYA'DAKİ SİYASİ DURUM

Özellikle İngiltere ve Fransa'da krallar iktidara engel olan feodal yapılanmayı ortadan kaldırarak güçlerini artırmışlardır.

Coğrafi keşiflerin etkisi ile ekonomik yönden zenginleşen ve gelişen Avrupa'da: **İngiltere, Fransa, İspanya, Hollanda, Portekiz** gibi devletler bilinmeyen yerlere gitme ve buraları kendi çıkarları için sömürge kurdular.

Uzakdoğu ve Hindistan bölgesi ile atlas okyanusu limanları bu dönemde Avrupa devletlerinin yeni gözde paylaşım bölgeleri ve sömürge alanları olmuştur. Yine bu yüzyılda Avrupalı devletler sömürgeler yüzünden 30 yıl savaşları başlamıştır.

Asya'daki Genel Durum

XVII. yüzyılda Rusya Asya'da güçlü bir devlet olarak ortaya çıktı. Altın Orda Devleti'nin yıkılmasıyla Rusya Orta Asya'ya doğru yayılmaya başlamıştır. Altın Ordu devletinin dağılmasıyla bu devletin toprakları üzerinde **Hive, Buhara, Hokand ve Özbek** hanlıkları kuruldu. Bu hanlıkların birbiriyle mücadeleleri Rusya'nın güçlenmesine neden olmuştur. Rusya birer birer bu hanlıkları ele geçirerek Kafkaslara kadar ilerleyerek Osmanlıları Batıdan ve Doğu'dan tehdit etmeye başlamıştır.

1. OSMANLI-SAFEVİ İLİŞKİLERİ

Osmanlı devletinin İran Devleti ile savaşları Yavuz Sultan Selim devrinden itibaren başlamış ve Kanuni devrinde 1555 yılında yapılan **Amasya Antlaşması** ile sona ermişti. Ancak 1577 yılında yeniden başlayan İran savaşları **1639 Kasr-ı Şirin Antlaşması**'na kadar devam etmiştir.

1. 1579-1590 Osmanlı-İran Savaşları ve Ferhat Paşa (İstanbul) Antlaşması:

1579 yılında Şah Tamasb'nin ölümü üzerine İran'da meydana gelen karışıklıklardan istifade etmek için Osmanlı Padişahı III. Murat sınırdaki valilerin isteğine göre (Sokullu Mehmet Paşa'nın karşı çıkmasına rağmen) savaş kararı aldı. Yapılan savaşlarda Osmanlıların üstünlüğü ile sona erdi. İran'ın barış istemesi üzerine Ferhat Paşa (İstanbul) Antlaşması yapıldı (1590). Yapılan antlaşmaya göre:

Doğuda **Azerbaycan, Gürcistan, Dağıstan ve Luristan** Osmanlı Devleti'nde kalacaktır.

***Bu antlaşmayla; Osmanlılar doğuda en geniş sınırlara ulaşmıştır.**

1603-1611 Osmanlı-İran Savaşları ve Nasuh Paşa Antlaşması:

Nedeni: İran'ın Osmanlıların batıda yapmış olduğu Avusturya savaşlarından ve Anadolu'daki Celali isyanlarından faydalanarak Ferhat Paşa Antlaşması'yla kaybettikleri toprakları geri almak istemeleri.

Sonuç: İran'ın üstünlüğüyle geçen bu savaşlar sonunda, **Nasuh Paşa Antlaşması** yapıldı.

Buna göre:

Ferhat Paşa Antlaşması ile alınan yerler İran'a geri verildi.

İran yıllık 200 deve yükü ipek, vergi vermeyi kabul etti.

KASR-I ŞİRİN ANTLAŞMASI:

1617-1618 Osmanlı - İran Savaşları ve Serav Antlaşması:

İran'ın Osmanlı topraklarına müdahalesi sonucu Bağdat'ı alması ve yıllık vergiyi kesmesi üzerine, Duraklama döneminin en uzun süren **Osmanlı -İran Savaşı** başladı.

IV. Murat'ın merkezdeki otoriteyi sağlaması, yeniçerileri disiplin altına alması üzerine İran'a; 1635'te Revan 1637'de de Bağdat olmak üzere iki sefer yaparak Bağdat'ı geri aldı. Bu yüzyılın en uzun savaşı IV. Murat zamanında oldu.

Sonuç: 1639 yılında yapılan **Kasr-ı Şirin Antlaşması**'na göre;

-**Azerbaycan, Tebriz ve Revan,** İranlılara verildi.

-**Bağdat,** Osmanlılarda kaldı.

-İki Devlet arasında Zağros dağları sınır olacaktır.

Anlaşmanın önemi; Türk - İran sınırını büyük ölçüde belirleyen Kasr-ı Şirin Antlaşması ile çizilen sınır günümüze kadar devam etmiştir.

2. OSMANLI-AVUSTURYA SAVAŞLARI

Avusturya Erdel Prensiği, Eflak ve Boğdan voyvodalıkları ile Erdel devletleri arasında Osmanlılara karşı Haçlı ittifakı oluşturmuştur.

Haçova Savaşı ve Zitvatorok Antlaşması (1593-1606):

Aralıklarla 17. yüzyıl boyunca devam etmiştir. 1593 yılında **Dalmaçya kıyılarında** barınan ve Almanya'nın desteklediği Hıristiyan Üskok çetelerinin Osmanlı Devletine verdiği zararlar karşısında **Telli Hasan Paşa** komutasında Avusturya topraklarına girdiler. Böylece 1568 yılında yapılan anlaşma bozulmuş oluyordu. Yeniçerilerin istekleri üzerine III. Mehmet bilhassa kendisi sefere çıkarak Eğri Kalesini fethetmişti (1596). **Avusturya ordusu Haçova savaşında yenildi.** Daha sonra **Kanije** kalesi alındı (1606). Düşman eline geçmiş olan **Estergon** kalesi alındı (1601). Böylece 13 yıl süren savaşlar (1593-1606) **Zitvatorok Antlaşması** ile sona erdi.

Zitvatorok Antlaşması'nın başlıca Maddeleri sunlardır:

-Osmanlı devleti; **Eğri, Kanije, Estergon** kalesini alıyordu.

- Hiçbir toprak kayıp etmemiş oluyordu. Ancak en dikkat çekici yanı Avusturya'nın o güne kadar ödemekte olduğu Yıllık vergi (30 bin altın) kaldırılıyordu.

-Bir defaya Mahsus olmak üzere 200 bin kara kuruş (10 bin altın) savaş tazminatı olarak ödeyecekti.

-Avusturya imparatoru **Osmanlı padişahı ile eşit** sayılacaktı.

Savaşın Önemi: Kanuni döneminde Avrupa'ya karşı oluşturulan üstünlük Zıttorok anlaşmasıyla sona ermiştir.

Yeni usullere göre savaşan Avusturya karşısında eski usullere göre savaşan Osmanlı ordusunun yetersizliği ortaya çıkmıştır.

1658-1664 Savaşları ve Vasvar Antlaşması:

Erdel Beyi Rakoçi, Eflak ve Boğdan beyleri ile anlaşarak Osmanlı Devletine karşı isyan etti. **Sadrazam Köprülü Mehmet Paşa** bu isyanı bastırdı. Osmanlı devletine bağlı bu üç beyliği değiştirdi. Avusturya'nın işe karışması üzerine Avusturyalılarla yapılan savaşta Avusturyalılar **Zerinvar**'da yenildi. Avusturyalılar telaşa kapıldılar. Bunun üzerine yapılan **Vasvar Antlaşması**'na göre (1664):

- Avusturyalılar Erdel işine karışmayacaklardı
- Erdel Osmanlı Devletine bağlı kalacak
- Avusturya savaş tazminatı ödeyecek (200 bin kara kuruş: 10 bin altın).
- Uyvar kalesi Türklerde kalacak.
- Barış süresi 22 yıl olacaktı.

İkinci Viyana Kuşatması (1683–1699):

Kutsal Roma-Germen imparatoru Devleti'nin baş şehri Viyana'nın Osmanlılar tarafından kuşatılması ve Osmanlı ordusunun yenilmesiyle başlayan ve 16 yıl süren bozgunlar devrine tarihimizde felaket seneleri denir. Bu devir ile birlikte Osmanlı devleti gerilemeye başlar. Bu gerileme ögile uzun sürer ki, ancak Sakarya Savaşı ile sona erer.

Savaşın Sebebi:

Macaristan'ın Avusturya denetiminde bulunan bölgedeki koyu Katolik olan Avusturya Kralı I. Leopold, Mezhep özgürlüğünü kaldırması üzerine, Macar Beylerinden **İmre Tokeli** Avusturya'ya karşı ayaklanarak Osmanlı devletinden yardım ister. Ancak bir asırdır ciddi zaferlere susamış olan ve eski devirdeki fütuhata özleyen ordu ve toplumunda etkisi ve isteğini yerine getirmek üzere **Merzifonlu Kara Mustafa Paşa**, güçlü ve ağır donanımlı bir ordu ile sefere çıkar. Osmanlı Ordusundaki askerlerin sayısı yardımcı kuvvetlerle beraber 500 bini buluyordu. 1682'de başlayan Viyana'nın kuşatılması üzerine tüm Avrupa ayağa kalkar. Eğer Fetih gerçekleşse idi Osmanlı devletinin kaderi de değişirdi.

Viyana bozgununun nedenleri:

- Kırım Beylerinin gereken ilgiyi göstermemeleri,
- Merzifonlu Kara Mustafa Paşayı bazı komutanların çekememesi ve görevi ağırdan alması
- Kuşatma için elverişli olmaması,
- Osmanlı Ordusundaki lojistik ve disiplin sorunları
- Avusturya'ya Avrupa'dan (Alman Prensleri, Lehistan, Saksonya) destek gelmesi
- Orduda ganimet hırsı
- Ağır toprakların arazinin engebeli oluşu nedeniyle götürülmemesi
- Zahire kıtlığı
- Sadrazam'ın büyük tahribat yapmadan şehri almak istemesi

Gibi nedenlerle II. Viyana kuşatması büyük bir bozgunla sonuçlandı.

Oysa Viyana önlerinde galip gelebilecek kuvvetli Türk ordusu, devletteki iç bozuklukların orduya yansıyan etkilerinden dolayı tarihteki en ağır bozgunlarından birini yaşadı.

Ordunun bütün donatımı hazinesi, topları, cephanesi terk edilmek zorunda kaldı.

Bu yenilgi nedeniyle; Sadrazam **Merzifonlu Kara Mustafa Paşa**, padişah **IV. Mehmet** tarafından idam edildi. Oysa Merzifonlu Kara Mustafa Paşa bu yenilginin izlerini silebilecek tek devlet adamıydı. Osmanlı ordusunun bu yenilgisi karşısında cesaretlenen Batılı ülkeler Osmanlı Devleti'ne karşı Avrupa'da Kilise'nin etkisiyle **"Kutsal İttifak"** oluştu.

Kutsal İttifak:

Osmanlı-Kutsal İttifak Savaşları (1683-1699), Osmanlıların II. Viyana Kuşatması'nda başarısızlığa uğramasından cesaret alan bir grup Avrupa ülkesinin Papanın teşviki ile Kutsal İttifak adı altında Türkleri Avrupa'ya ve Balkanlardan atmak için oluşturdukları birliğin adıdır. **Avusturya, Lehistan, Venedik, Malta ve Rusya** gibi devletler Osmanlılara karşı giriştikleri ve bu ülkelerin Macaristan, Ukrayna ve Dalmaçya'da hâkimiyet kurup Balkanlar'daki Osmanlı hâkimiyetine büyük darbe vurmaları ile sonuçlanmış bir savaşlar dizisidir ki 16 yıl sürmüştür. Osmanlı tarihinde Felaket Seneleri olarak geçen bu savaşa Avrupalı kaynaklarda Büyük Türk Savaşları olarak bahsedilmiştir.

FELAKET SENELERİ

1683-1699 Savaşları (Felâket Seneleri)

Haçlılar Birliği (Kutsal İttifak):

Papa bütün Hıristiyan dünyasının başı olarak yeni bir **"Haçlı Birliği"** kurdu. **Avusturya, Venedik, Lehistan, Rusya ve Malta** bu birliğe katıldı.

Venedikliler Mora yarımadasına ve Dalmaçya kıyılarına,

Ruslar; Azak tarafına,

Lehistan; Podalya ve Boğdan üzerine

Avusturya; Macaristan ve Erdel üzerine saldırdılar (1686) .

Salankamen (1691) ve Zenta(1697) Yenilgisi

Bu sırada **IV. Mehmet** tahtan indirildi **II. Süleyman** tahta getirildi. Sadrazam **Fazıl Mehmet Paşa** iç işlerini düzelttikten sonra savaşta ön safta savaşırken şehit edildi. Bu sırada **II. Süleyman** tahtan indirilmiş **II. Ahmet** tahta çıkarılmıştır. Bir değişiklik yapılarak Sultan **II. Mustafa** padişah oldu. Sultan II. Mustafa bizzat savaşa çıktı, bazı başarılar elde ettiyse de kesin bir sonuç alamadı ve Macaristan alınamadı. Bu sırada Venedikler Sakız'ı işkâl etmiş, Ruslar Azak kalesini almışlardı (1693). Osmanlılar **Salankamen** (1691)'de ve **1697'de Zenta** bozgunundan sonra padişah **II. Mustafa ve Sadrazam Amcazade Hüseyin Paşa** barış istedi. İngiltere ve Hollanda'nın aracılığı ile antlaşma sağlanmıştır.

Karlofça Antlaşması:

Devlet çok yıpranmış. II. Mustafa'nın savaşa devam etmek istemesi üzerine sadrazam ve devlet büyüklerinin isteğiyle Belgrad civarında Karlofça Kasabası'nda Avusturya, Venedik, Lehistan ve Rusya gibi devletler ile iki aydan fazla süren bir görüşme sonucunda 1699 yılında Karlofça Antlaşması imzalandı. Buna göre;

1. Temeşvar Osmanlılarda kalmak üzere bütün Macaristan ve Erdel **Avusturya**'ya verildi.
2. Podolya ve Ukrayna, **Lehistan'a** (Polonya)
3. Mora Yarımadası ile Dalmaçya kıyıları **Venedik'e** bırakıldı.
4. Lehistan'ın Kırım' a verdiği vergi kaldırıldı.
5. Antlaşma 25 yıl sürecek, Avusturya'nın garantörlüğünde olacaktır.

Not: Karlofça Antlaşması Osmanlı devletinin toprak kayıp ettiği ilk antlaşmadır.

Karlofça ve İstanbul Antlaşmaları ile kaybedilen toprakları geri almak, 18. yüzyıl Osmanlı devlet siyasetinin temelini oluşturmuştur. Kaybedilen yerler geri alınmadığı gibi yeni topraklar da elden çıkmıştır.

Antlaşmanın Sonuçları (önemi):

-Osmanlı Devleti, ilk defa topraklarının büyük bir kısmını kaybetti. Duraklama Devri kapandı, Gerileme Devri başladı.

-Avrupa devletleri savunmadan saldırıya geçti.

-Osmanlı Devleti'nin Avrupa'daki egemenliği sona erdi ve ilk defa toprak kaybetti. Avrupa'nın bu ilerlemesi ancak Sakarya Savaşı'nda (1921) durduruldu.

-Kutsal ittifak sırasında sefere çıkan II. Mustafa (1695-1703) ordusunun başında savaşa çıkan son padişah olmuştur.

-Osmanlı devleti Karlofça antlaşması sonrasında Avrupa'da Fransa yerine İngiltere ve Hollanda gibi devletlerle ittifaklar kurarak yeni alternatifler arayarak denge politikası oluşturmaya çalışmıştır.

Askere az bahşiş, ulama'ya verilen paraların azalması ve yapılan bazı islahatlardan menfaati zedelenenler Genç Osman'a karşı isyan çıkarmışlardır.

Konjonktürel İttifak?

Osmanlılar **Almanya, Lehistan, Venedik ve Rusya** karşısında İngiltere, Hollanda ve İsviçre ile iyi ilişkiler kurmaya çalışmıştır. Osmanlı Devleti dönemin durum ve şartlarını menfaatleri doğrultusunda gözeterek **konjonktürel ittifaklar** oluşturmaya çalışmıştır.

Protestanların Haçlı zihniyeti zayıflamıştır.

İstanbul Antlaşması:

Rusy delegeleri Karlofça Antlaşması'nda imza yetkileri olmadıklarından Karlofça Antlaşmasına gözlemci olarak katılmışlardır. Bu nedenle bir yıl sonra Osmanlı Devleti ile Rusya arasındaki anlaşma bir yıl sonra yapıldı (1700). İstanbul Antlaşması'nı yapmıştır. Ruslarla yapılan anlaşmaya göre;

Azak kalesi ve çevresi Ruslara verildi.

Ayrıca Ruslar İstanbul'da elçi bulunduracak.

Kutsal yerlere (Kudüs'ü) serbestçe ziyaret edecekti.

Karlofça Antlaşması Sonrası Osmanlı Devleti:

Osmanlı Devleti Avrupalıların korktuğu güç olmaktan çıktı. Osmanlı Devleti; İngiltere, Hollanda ve Fransa gibi Avrupa devletlerinin siyasetinin etkisinde kalmıştır. Osmanlılar denge siyaseti izlemişlerdir. İngiltere, İsveç ve Hollanda Osmanlı Devleti ile iyi ilişkiler kurma politikası izlemişlerdir. Birden çok Avrupa devleti ile savaşamayacak durumda olan Osmanlılar, bu dönemde Avrupa siyasetindeki mevcut duruma göre dönemin durum ve şartlarını menfaatleri doğrultusunda gözeterek konjonktürel ittifaklar kurmaya çalışmıştır. Osmanlılar 1718 Pasorofça Antlaşması sonrasında Karlofça Antlaşması ile kaybettiği toprakları geri alma ümidi sona ermiştir. Osmanlılar 18. Yüzyılda Barışçıl politikalar izlemeye çalışmıştır.

3. OSMANLI - LEHİSTAN İLİŞKİLERİ;

Boğdan: Kuzey Romanya

Eflak: Güney Romanya

XVII. yüzyılda Osmanlı-Lehistan ilişkilerinin bozulmasının temelinde Erdel, Boğadan ve Ukrayana kazakları ile ilgili sorunlar yatmaktadır.

Osmanlı-Lehistan arasındaki ilişkiler III. Murat döneminden beri dostane şekilde yürütülmekteydi. Ancak XVII. Yüzyılda Kırım'ın Kazak denetimindeki Lehistan'a saldırması ve Lehistan'ın da Osmanlı Sahillerine saldırması savaşı kaçınılmaz kıldı.

Ayrıca Lehistan Eflak ve Boğdan'daki Osmanlı egemenliğine karşı bazı girişimlerde bulunmuştur.

1. Hotin Seferi ve Anlaşması: Lehistan, Sokullu M. Paşa tarafından himaye edilmişti. 1587 yılından sonra fırsat buldukça Eflak, Boğdan, Erdel işlerine karışıyordu. Bunun üzerine (1618-1622) Genç Osman tarafından bir sefer düzenlendi. Kesin sonuç alınamadı. Yeniçerilerin gayretsizliği yüzünden Lehistan'ın teklifi üzerine Hotin Anlaşması yapıldı. Bu anlaşmaya göre;

-Hotin Kalesi, Osmanlı Devleti'ne bağlı olan Boğdan'a bırakıldı.

—Birbirlerinin toprağına saldırmayacaklar.

—Eskisi gibi kırım hanlığına 40 bin altın ödeyecekti.

Savaşın Önemi: Osmanlı savaşta başarısız olmasına rağmen masa başında (yaptığı Anlaşma) kârlı çıkmıştır. Askerin yetersizliği anlaşılmuştur.

IV. Mehmed Döneminde Osmanlı Lehistan İlişkileri:

Sultan IV. Mehmet'in Lehistan Seferi ve Bucaş Antlaşması: Yarım asır sonra başlayan bu savaşlarda Lehililer Osmanlı himayesindeki Kazaklara saldırdılar. Ukrayna'yı yöneten Kazakların Osmanlılardan yardım istemesi üzerine savaş, Podolya topraklarının üzerinde devam etti. Lehistan önemli zararlara uğradı. Kamanıçe ve Podolya fethedildi.

Aynı yıl 1672'de **Bucaş Antlaşması** ve 1676'da ise Zoravna Antlaşmaları ile Podolya ve Zoravna Osmanlılara bırakıldı.

-**Podolya'nın** Osmanlılara Geçtiği kabul edildi.

Lehistan'ın Ukrayana'dan çekilmesi kabul edilmiştir.

Not: Bucaş Antlaşması ile Osmanlı Devleti, Kuzey-Batı Avrupa'da en geniş sınırlarına ulaşmıştır.

4. OSMANLI- VENEDİK İLİŞKİLERİ:

Osmanlı Devleti ile Venedikler arasında yapılan savaşların temel nedenini denizlerde üstünlük kurma ve ticari faaliyetlerini en üst düzeyde gerçekleştirme amacı olmuştur.

XVII. yüzyılda Osmanlı Venedik ilişkileri 1645 yılında Osmanlı deniz güvenliğini zedeleyen Venediklilerin elinde olan Girit adasının kuşatılmasıyla başladı. Girit; Ege ve Doğu Akdeniz'in güvenliği bakımından da önemliydi.

Daha sonra **Vezer Deli Hüseyin Paşa**, Kandiye şehrini kuşattı. Ancak bu kale kendisini 25 yıl savundu. Venedikler bir ara Ege denizindeki Türk limanlarına saldırdılar ve **Çanakkale Boğazı'nı** kapattılar. **Köprülü Mehmet Paşa'nın** sadrazamlığı döneminde, Venedikler yenildi- Girit Mücahitlerine yardım ulaştırıldı.

Daha sonra Fazıl Ahmet Paşa, Girit'ten Venedikler kovarak **Kandiye** şehrini fethetti. Bundan sonra Venedikler 1683 yılında Viyana bozgunundan yararlanarak Mora'yı ele geçirdi. 1699 yılında Karlofça Antlaşması Venediklerin lehlerine sonuçlandı.

Not: Girit'in alınması Osmanlı Devleti'nin Ege ve Akdeniz'deki hâkimiyetini güçlendirmiştir.

5. OSMANLI-RUSYA İLİŞKİLERİ

Kazak Beyi'nin Ruslara yaklaşması nedeniyle Osmanlı Rus arasındaki ilişkiler bozuldu.

Rusya Osmanlı himayesindeki Özi Kazaklarına saldırınca Sadrazam Merzifonlu Kara Mustafa Paşa sefere çıktı ve 1678'de **Çehrin Kalesi**'ni aldı. Rusların isteği ile **Bahçesaray (Çehrin) Antlaşması** imzalandı. Bu anlaşmaya göre

-**Kiev, Ruslarda kalmaya devam etti.**

-**Özi (Dinyeper) Nehri iki devlet arasında sınır oldu.**

Savaşın Önemi: İlk Osmanlı - Rus antlaşması olması yönüyle önemlidir.

Not: Osmanlı Devleti'nin Avrupa siyaseti

17. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin Avrupa Siyasetini Lehistan, Venedik Avusturya ve Rusya ile olan ilişkileri belirlemiştir. Bu devletler bazen yalnız bazen da birbirleri ile ittifak yaparak Osmanlı Devleti ile savaşmışlardır.

TEST: 1**1. Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı Devleti'nin Duraklama devrine girmesine ortam hazırlayan etkenlerden değildir?**

- A) Balkanlarda ulusçuluk hareketlerinin başlaması
 B) Saray kadınları ve ağalarının yönetime karışması
 C) Şehzadelerin kafes usulü ile yetiştirilmesi
 D) Tımar sistemi ve Kapıkulu Ocağı'nın bozulması
 E) Merkezi otoritenin zayıflaması

Doğru Cevap "A"dır. Zira Balkanlardaki ulusçuluk (milliyetçilik) hareketleri Fransız İhtilali'nden Sonra yayılmıştır.

2. Duraklama döneminde ordunun başında savaşa çıkmayan ilk padişah aşağıdakilerden hangisidir?

- A) II. Selim B) III Murat C) III Mehmet
 D) I. Ahmet E) I. Mustafa

Doğru Cevap "A"dır.

3. I. Ferhat Paşa
 II. Nasuh Paşa
 III. Serav
 IV. Kasr-ı Şirin
 V. Amasya

Yukarıdaki anlaşmalardan hangileri Safeviler ile duraklama döneminde yapılan antlaşmalardan biri değildir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Sadece II ve III
 D) Yalnız IV E) Yalnız V

4. Aşağıdakilerden hangi seçenek Ferhat Paşa Antlaşması ile ilgili değildir?

- A) Ferhatpaşa Antlaşması'ndan sonra Safeviler İpek ihracatını yasaklayarak Osmanlı ekonomisine büyük zarar vermişlerdir
 B) Osmanlıların Celali isyanları ile uğraşmasını fırsat bilerek Şirvan, Azerbaycan ve Gürcistan'ı geri almışlardır.
 C) Sadrazam Kuyucu Murat Paşa'nın Safeviler üzerine yürümesi üzerine barış teklifinde bulunmuşlardır.
 D) Safeviler Memlûklerle Osmanlılara karşı ittifak oluşturmuşlardır.
 E) Safeviler Ferhat paşa antlaşmasında kaybettikleri toprakları Nasuh Paşa Antlaşması ile geri almışlar ve 1555 Amasya antlaşmasındaki sınırlara geri dönmüştür.

5. Osmanlılar 1663'de yaptıkları savaşta Uyvar Kalesi'ni fethetmiş ve burayı eyalet haline getirmiştir. 1664

yapılan Vasvar Antlaşması ile Erdel deki Türk hâkimiyeti onaylanmıştır.

Buna göre yukarıdaki sorun ve yapılan antlaşma hangi ülke ile yapılmıştır?

- A) Avusturya B) Macaristan C) Lehistan D) İran E) Rusya

6. Hotin seferi hangi padişah döneminde hangi ülke üzerine yapılmıştır?

- A) II. Osman - Avusturya B) Kanuni- Macaristan
 C) II. Osman Lehistan D) II. Selim- İran
 E) IV Murat - Rusya

7. Duraklama döneminde Kamanıçe ve Podolya hangi ülkeden alınarak Batıda en geniş sınırlara ulaşılmıştır?

- A) Avusturya B) Macaristan C) Lehistan
 D) Venedik E) Malta

8. Girit'in korsan yatağı haline gelmesi ve Osmanlı Gemilerine saldırması nedeniyle Osmanlılar 1645'te Girit'i kuşatmışlar fakat burayı ancak 1669 da alabilmişler.

Yukarıdaki sorun hangi ülke ile yaşanmış bir sorundur?

- A) Avusturya B) Ceneviz C) Nepoli D) Venedik E) Fransa

9. Viyana bozgunundan sonra Osmanlılar karşı kutsal ittifak oluşturularak Türkler Avrupa ve Balkanlar'dan atılmak istenmiştir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi Kutsal İttifak'a katılan ülkelerden biri değildir?

- A) Avusturya B) Macaristan C) Lehistan
 D) Venedik E) Malta

3-E, 4-D, 5-A, 6-C, 7- C, 8-D, 9-B